

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet "Tid – för arbete och ledighet" (SOU 2002:58)

1. Inledning

Riksbanken har beretts tillfälle att yttra sig över delbetänkandet Tid – för arbete och ledighet. Nedan redovisas Riksbankens synpunkter.

2. Riksbankens synpunkter

Kommittén har bl.a. haft som uppdrag att pröva olika metoder för en generell minskning av arbetstiden och att lägga ett förslag om hur en sådan minskning ska genomföras. Ett av förslagen i delbetänkandet innebär att en ny lag införs som ger rätt till ledighet motsvarande fem dagar. Rätten till ledighet föreslås införas successivt med två dagar 2004 och sedan en ytterligare dag per år under de tre påföljande åren. Riksbanken avstyrker förslaget om en generellt lagstadgad arbetstidsförkortning då en sådan är förknippad med betydande samhällsekonomiska kostnader.

Individens val mellan konsumtion och fritid är en central fråga vid ett deltagande i arbetslivet. En arbetstidsförkortning bör i första hand förhandlas fram mellan arbetsmarknadens parter så att en sådan är väl anpassad till förhållandena i olika branscher men också till enskilda företags och individers önskemål samt behov. En lagstadgad arbetstidsförkortning innebär att valet mellan konsumtion och fritid inte tillåts göras av löntagarna själva. En arbetstidsförkortning leder till lägre produktion, vilket i sin tur påverkar löner, pensioner samt transfereringar och därmed också privat och offentlig konsumtion.

Om en arbetstidsförkortning genomförs på det sätt som delbetänkandet föreslår innebär detta ökade kostnader för företagen. Ett sätt att motverka en sådan utveckling är att reallöneanpassningar kommer till stånd. Om arbetsmarknadens parter inte lyckas anpassa reallöneökningarna till en generell lagstadgad arbetstidsförkortning sker istället en anpassning:

- 1) genom att Riksbanken, för att dämpa inflationsimpulserna, tvingas till penningpolitisk åtstramning. Hur stora åtstramningar som skulle kunna bli aktuella måste beaktas tillsammans med annan information, men Konjunkturinstitutets beräkningar i en bilaga till utredningen indikerar ej negligibara räntehöjningar.
- 2) genom att finanspolitiken, för att dämpa inflationsimpulserna, tvingas till åtstramning. Omfattningen av åtstramningarna måste beaktas tillsammans med annan information men samtidigt kommer beloppen att vara betydande.
- 3) via en högre inflation och arbetslöshet. En sådan utveckling skulle kunna bli fallet vid ett eventuellt svenskt EMU-inträde då ECB troligtvis inte kommer att reagera på hög inflation i en liten ekonomi.

Riksbanken delar således utredningens syn på att en generell lagstadgad arbetstidsförkortning skulle medföra betydande samhällsekonomiska kostnader. Det är också tveksamt om en generell arbetstidsförkortning som permanent sänker BNP-nivån bör genomföras med tanke på den framtida demografiska utvecklingen.

Riksbanken delar slutligen den bedömning som Konjunkturinstitutet gjort, att tidpunkten för genomförandet av en generell lagstadgad arbetstidsförkortning är olämplig då arbetsmarknadsläget av allt att döma kommer att vara relativt stramt. Redan i dagsläget råder brist på personal med viss kompetens, exempelvis inom vård och undervisning. Mot bakgrund av den väntade demografiska utvecklingen finns även risk för sänkt tillväxt i framtiden.

På direktionens vägnar:

Urban Bäckström

Kerstin Alm

I beslutet har deltagit: Urban Bäckström, ordförande, Lars Heikensten, Eva Srejber, Villy Bergström och Kristina Persson.
Föredragande har varit Karine Jabet.